

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика викладання у вищій школі»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
за третім (доктор філософії) рівнем вищої освіти
галузь знань 26 «Цивільна безпека»
за освітньо-науковою програмою «Цивільний захист»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах на
2021-2022 навчальний рік.

Протокол від «30» червня 2021 року
№ 12

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Методика викладання у вищій школі»

2021 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» спрямовані на формування навичок педагогічної діяльності, сприяють розвитку професійного мислення в здобувачів вищої освіти. Отримані знання допомагають розвинути практичні вміння, що забезпечує творчість та ініціативу в педагогічній діяльності.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне оволодіння знаннями організації навчально-виховного процесу у вищій школі (інноваційні форми проведення лекційних форм у вищій школі), організаційно-правові форми активізації діяльності учасників навчального процесу, а також виконуються конкретні завдання з відповідних тем навчальної дисципліни.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі розглянуті теоретичні питання супроводжуються практичним оволодінням знань, тобто формування у докторів філософії комплексу знань, умінь, навичок, необхідних для розробки та проведення всіх видів занять у вищому навчальному закладі на основі застосування методів, засобів навчання і контролю та новітніх педагогічних технологій навчання у навчальному процесі в вищій школі. Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі здобувачі вищої освіти повинні пройти педагогічну практику, яка є складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки майбутнього фахівця. Саме педагогічна практика створює необхідні умови здобувачам у надбанні досвіду діяльності викладача вищого навчального закладу, в оволодінні вміннями самостійно проводити дослідження, аналізувати, узагальнювати отримані результати та на їх основі розробляти психолого-педагогічні рекомендації як для студентів, так і для кураторів академічних груп.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Сергієнко Надія Павлівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	Nadine_S@i.ua
Наукові інтереси	- дослідження традиційних та інноваційних форм навчання і педагогічні технології у сфері професійної діяльності.
Професійні здібності	- професійні знання і значний досвід роботи в закладах вищої освіти.

Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Сергієнко Н.П., Щербак М. Особливості професійної спрямованості особистості при виборі професії. Психологія:Зб. Наукових праць. – Харків:ХДПУ, 2012. Вип. 43. С.163-170. 2. Сергієнко Н.П., Толерантність як форма комунікативних здібностей майбутніх психологів. Проблеми екстремальної та кризової психології. Зб. наук. праць. - Харків: НУЦЗУ, 2012 -Вип.13-С.221-227. 3. Сергієнко Н.П., Прохода Д. Саморегуляція як засіб профілактики емоційного вигорання. Проблеми екстремальної та кризової психології. Зб. наук. праць. Харків: НУЦЗУ, 2017. Вип.21. С.132-139. 4. Сергієнко Н.П. ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ. Фаховий збірник наукових праць «Габітус». Випуск 19, 2020 рік. Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій. С. 126-130.
--	--

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Метою навчальної дисципліни визначено формування у майбутніх фахівців системи знань, щодо теоретико-методологічних засад, основних методів, підходів у сфері наукової, науково-педагогічної та науково-дослідної діяльності з урахуванням принципів гендерної рівності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти очна (денна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна
Рік підготовки	1 курс
Семестр	1
Обсяг дисципліни:	

- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	10
- практичні заняття (годин)	30
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	50
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	екзамен

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Повинні бути сформовані наступні компетентності:

- здатність застосовувати знання основ педагогічної діяльності, дидактики вищої школи, традиційні та інноваційні форми навчання і педагогічні технології у сфері професійної діяльності.

Результати навчання:

- використовувати нормативно-правове та науково-методичне забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи, інноваційні методи навчання.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.

Тема 1.1. Реформа вищої освіти в Україні.

Тема 1.2. Організація навчально-виховного процесу у вищій школі (кредитно-модульна система).

Тема 1.3. Психолого-педагогічна культура сучасного викладача.

Тема 1.4. Основи педагогічної майстерності сучасного викладача.

Тема 1.5. Стратегія поведінки викладача у конфліктних ситуаціях та профілактика конфліктів.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	модульна контрольна робота
1 - й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1.1.	13	2	4		7	
Тема 1.2.	21	2	6		13	
Тема 1.3.	16	2	6		8	
Тема 1.4.	22	2	8		12	
Тема 1.5.	18	2	6		10	модульна контрольн а робота (теми 1.1- 1.5)
Разом за модулем 1	90	10	30		50	

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Реформа вищої освіти в Україні.	2
2.	Організація навчально-виховного процесу у вищій школі.	2
3-5.	Інноваційні форми навчально-виховного процесу у вищій школі (проблемна лекція, лекція -візуалізації і т.д.).	6
6-7.	Психолого-педагогічна культура сучасного викладача.	4
8.	Сутність, функції педагогічної комунікації.	2
9-12.	Основи педагогічної майстерності сучасного викладача.	8
13-15.	Стратегія поведінки викладача у конфліктних ситуаціях та профілактика конфліктів.	6
	Разом	30

**Орієнтовна тематика індивідуальних завдань (не передбачено)
Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти**

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, реферати, презентації результатів виконаних завдань.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольної роботи тощо. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	5	-	-
	семінарські заняття	-	-	-
	практичні заняття*	15	3	45
	модульний контроль*	1	10	10
Індивідуальна самостійна робота				10
Разом за поточний контроль				65
II. Підсумковий контроль (екзамен)*				35
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

3 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

1-2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 бал – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка повідомлення, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час

проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

10 балів – вільно володіє обсягом матеріалу, вільно висловлює власні думки, повністю і якісно розкрив всі питання виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовує міжпредметні зв'язки.

8-9 балів – вільно висловлює власні думки, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні помилки;

5-7 балів – не повністю з допущенням помилок розкрив всі питання;

1-4 бали – розкрив тільки перше питання;

0 бал – відповідь відсутня.

Модуль 1.

1. Що таке навальний процес у вищій школі?
2. Особливості навчального процесу у вищій школі.
3. Структура освіти в Україні.
4. Освітні рівні встановлені в Україні.
5. Освітньо-кваліфікаційні рівні встановлені в Україні.
6. Що таке зміст освіти?
7. Що таке нормативні та вибіркові навчальні дисципліни?
8. Що таке навчальна програма?
9. Що таке робоча навчальна програма?
10. Що таке навчальний план?
11. Організація учбового процесу у вищій школі.
12. Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) у вищій школі.
13. Академічні кредити та їх нарахування.
14. Що таке модуль?
15. Що таке підсумкова модульна робота?

16. Контроль успішності слухачів вищої школи.
17. Шкала ECTS-оцінок.
18. Особливості переведення, відрахування слухачів та курсантів.
19. Психологічні відмінності традиційної та інноваційної стратегії організації навчання у вищої школі.
20. Організація учбового процесу у ВУЗі.
21. Особливості проведення лекційних занять у вищої школі.
22. Лекційна форма навчання та її функції.
23. Методика підготовки та проведення лекції.
24. Методика підготовки та проведення практичного заняття.
25. Методика підготовки та проведення семінару.
26. Особистість педагога як основний фактор виховного впливу на студентів.
27. Що таке педагогічна культура?
28. Дати характеристику педагогічним здібностям викладача.
29. Що таке педагогічна діяльність?
30. Рівні продуктивності педагогічної діяльності.
31. Компоненти педагогічної майстерності.
32. Що таке педагогічна техніка? Компоненти педагогічної техніки.
33. Техніка та функції педагогічного спілкування.
34. Психологічні бар'єри спілкування викладача.
35. Сутність педагогічної майстерності сучасного викладача.
36. Структура педагогічної майстерності.
37. Прояви професіоналізму та майстерності викладача у рішеннях педагогічних задач.
38. Професійні помилки в діяльності викладача.
39. Природа конфліктів у навчальному процесі.
40. Стратегія поведінки у конфліктній ситуації (гендерний аспект).
41. Способи вирішення предконфліктних педагогічних ситуацій.
42. Роль викладача у конфліктних ситуаціях.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

- 10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 5-9 балів – робота виконана майже на 70% від загального обсягу;
- 3-4 балів – обсяг виконаних завдань становить 50% від загального обсягу;
- 2 бали – складає 20% від загального обсягу;
- 1 бал – обсяг виконаних завдань складає 10% від загального обсягу;
- 0 бал – в цілому обсяг виконаних завдань передбачене на індивідуальну самостійну роботу складає менше 10% від загального обсягу.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти за модулем 1 :

1. Охарактеризуйте, якими нормативно-правовими актами регламентується організація навчального процесу у вищій школі?
2. Що таке нормативний компонент освіти?
3. Що таке вибірковий компонент?
4. Чим відрізняється навчальна програма від робочої навчальної програми?
5. Чим відрізняється навчальний план від робочого навчального плану?
6. Обов'язкові параметри Болонського процесу.
7. Охарактеризуйте три рівні вищої освіти.
8. Охарактеризуйте нормативні документи, які застосовуються при організації навчального процесу.
9. Охарактеризуйте методи навчання у вищій педагогічній школі та їх класифікація.
10. Сучасні технології навчання у вищій школі, їх класифікація.
11. Сутність педагогічного контролю як ланки вузівської педагогічної системи.
12. Педагогічні вимоги до контролю у процесі навчання.
13. Охарактеризуйте критерії оцінки знань студентів.

14. Соціально-психологічні особливості взаємодії викладача зі студентами.
15. Що таке педагогічне майстерство?
16. Педагогічні конфлікти та шляхи їх попередження.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з двох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

30-35 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

20-29 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

15-19 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

7-14 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 бал – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік питань для підготовки до екзамену:

Модуль 1.

1. Особливості викладання психології у вищій школі (психол. відмінності традиційної та інноваційної стратегії організації навчання у вищій школі).
2. Охарактеризувати структуру освіти в Україні.
3. Дати характеристику основним параметрам Болонського процесу.
4. Особливості проведення проблемної лекції та лекції із запланованими помилками.
5. Особливості проведення лекції удвох та лекції прес-конференції.
6. Організація учбового процесу у вищій школі (нормативні документи).
7. Методичні прийоми забезпечення ефективності поточного педагогічного контролю.
8. Дати характеристику психологічної культури особистості.
9. Охарактеризувати основні рівні психологічної культури особистості.
10. Особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи.
11. Охарактеризувати основні здібності викладача вищої школи.
12. Педагогічна компетентність викладача вищої школи.
13. Характеристика основних груп педагогічних вмінь.
14. Зміст теоретичної підготовки викладача вищої школи.
15. Зміст практичної підготовки викладача вищої школи.
16. Охарактеризувати поняття та види комунікації.
17. Сутність педагогічної комунікації.
18. Основні педагогічні функції комунікації.
19. Основні компоненти професійно-педагогічної комунікативності викладача вищої школи.
20. Особливості педагогічного спілкування у вищій школі.
21. Охарактеризувати основні функції педагогічного спілкування.
22. Роль педагогічного спілкування та його функції.
23. Вміння, якими повинен володіти педагог (оптимальне педагогічне спілкування).
24. Охарактеризуйте основні бар'єри педагогічного спілкування.
25. Психолого-педагогічні особливості спілкування „викладач-студент”.
26. Сутність педагогічної майстерності сучасного викладача.
27. Охарактеризуйте основні проблеми, які необхідно вирішувати викладачу в процесі своєї професійної діяльності.
28. Охарактеризуйте основні складові педагогічної майстерності.
29. Структура педагогічної майстерності.

30. Охарактеризуйте рівні педагогічної майстерності.
31. Ефективність формування педагогічної майстерності.
32. Охарактеризуйте сутність та специфіку педагогічної задачі.
33. Охарактеризуйте процедуру рішення педагогічної задачі.
34. Дати пояснення непрофесійного рішення педагогічної задачі.
35. Охарактеризуйте професійні помилки в діяльності викладача.
36. Охарактеризуйте заповіді сучасного викладача самому собі.
37. Поняття та види педагогічного конфлікту.
38. Структура, сфера та динаміка педагогічного конфлікту.
39. Охарактеризувати джерела розвитку та основні види педагогічних конфліктів.
40. Причини виникнення педагогічних конфліктів.
41. Охарактеризуйте основні стилі поведінки особистості в конфліктній ситуації (гендерний аспект).
42. Основні методи вирішення конфліктних ситуацій.
43. Викладач як посередник в конфліктній ситуації.
44. Методика викладання загальної психології.
45. Методичні особливості викладання прикладної психології.
46. методика викладання соціальної психології.
47. Методика викладання юридичної психології
48. Методика викладання практикуму з психології.
49. Методика викладання психодіагностики.
50. Методика викладання вікової та педагогічної психології.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
3. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
4. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: Курс лекцій – Х.: НУЦЗУ, 2016. – 73 с. (електронна бібліотека НУЦЗУ).
2. Сергієнко Н.П. Методика викладання у вищій школі: Курс лекцій – Х.: НУЦЗУ, 2020. – 68 с. (електронна бібліотека НУЦЗУ).
3. Білан Л.Л. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник - Ніжин: ПП Лисенко, 2010. - 399 с.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. С.8-25, 212-282.

Інформаційні ресурси

1. Сергієнко Н.П. Курс дистанційного навчання в системі Moodle з навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі». Режим доступу: <http://moodle.nuczu.edu.ua/course/index.php?categoryid=28>

Розробник:

доцент кафедри

психології діяльності в особливих умовах

кандидат психологічних наук, доцент

Надія СЕРГІЄНКО